

NA FRAŠKU A NA MUZIKÁL SI TROUFNU

rozhovor s dramaturgem a lektorem Janem Šotkovským

Co vás přivedlo k divadlu?

Když mi bylo 14, viděl jsem v Ostravském divadle inscenaci Jak se vám líbí. Do té doby jsem s rodiči do divadla vůbec nechodil, ani jsem k němu neměl žádný bližší vztah, ale tohle mě tak okouzlo, že jsem se rozhodl dělat divadlo. Týden na to jsem šel do hudebního oddělení Havířovské knihovny, začal si půjčovat divadelní hry, a ty jsem si půjčoval pořád až do přijímaček na JAMU. To, že bych chtěl jít na JAMU, jsem si řekl právě nějakou chvíli po shlédnutí Jak se vám líbí a začal jsem přemýšlet o tom, na co bych se mohl přihlásit. Herectví, to asi ne, tam se člověk žije tělem, na režii musí mít člověk nápady a originální vidění, na to jsem si nevěřil, nebyl jsem si jistý, jestli právě tyhle dvě věci mám, a dramaturgii jsem si vybral, protože mi přišla relativně bezpečně blízko té knihovně.

Ve Volyni jste poprvé, jak se vám tu líbí?

Ve Volyni ano, na celonárodní činoherní přehlídce jsem asi po páté nebo po šesté. Byl jsem v Poděbradech, v Třebíči i v Děčíně, ale teď jsem tři nebo čtyři roky vynechal, i když mě Simona Bezoušková několikrát oslovila, ale většinou jsem v květnu nemohl z časových důvodů. Jsem rád, že to konečně vyšlo, jsem tady poprvé a líbí se mi tu.

Jak byste předchozí přehlídky srovnal s tou Volyňskou?

V Děčíně jsem byl, ještě když byl relativně funkční, ale jinak jsem zažil konce přehlídek jak v Poděbradech, tak v Děčíně, kdy obě přehlídky postupem času vyhasly. A vždy byla důvodem jakási vlažnost pořadatele, ale hlavně divácký nezájem, což se ve Volyni zatím díky bohu neděje. Všechna představení jsou navštěvována relativně slušně, některá jsou dokonce úplně nacpaná. I na rozbory chodí slušný počet lidí. Myslím si, že pro přehlídku toho typu je malé město velmi výhodné. Konec konců Hronov je také malé město a funguje tam přehlídka ze všech největší.

Oproti jiným létům se zde letos objevilo dost hudebních představení.

Já jsem rád, jsem vlastně polohudební dramaturg, pracuji

v městském divadle Brno, které je napůl činoherní a napůl muzikálové. Vždy mi přišlo, i když se tato přehlídka oficiálně jmenuje přehlídka činoherního a hudebního divadla, že ta hudební část je taková "trpěná Popelka". Každý rok doufáme, že se objeví alespoň jedna slušná hudební inscenace. Letos už v první polovině přehlídky byly dvě dle mého soudu čistě hudebně vynikající věci a to Il Con-gelatore - zmrazovač a Šakalí léta. Myslím si že, hudební divadlo má spoustu možností, které se nemusí zařazovat do tradičních škatulek - opera, opereta, muzikál. Naopak, baví mě různé přechodové varianty, komorní polohy, zkoumání hranice mezi operou a muzikálem.

Amatéri se většinou do hudebních inscenací nepouštějí, proč tomu tak je?

Protože je to těžké a organizačně náročné. Je potřeba zkoordinovat mnohem více lidí než v činohře a samozřejmě také hudebníky, kteří mají leckdy s divadelním provozem

Rádobydivadlo Klapý / režie: Jiří Kraus

Šalom Alejchem, Ladislav Valeš: Všechno není košer

REVOLTA VŮČI PRAVIDLŮM RODIČŮ JDE GENERACEMI

Rozhovor s režisérem Jiřím Krausem

V kolonce režie jsme u Divadla Klapý zvyklí na jiná jména. Jste v této pozici poprvé?

Já jsem s Divadlem Klapý hrál, po letech přišla od Ládi Valeše tato nabídka na režii. Jinak jsem režíroval nějaké drobnosti v mosteckém divadle.

Zajímala by mě geneze vašeho textu.

V podstatě je to tak, že se vycházelo ze tří zdrojů. Láďa Valeš vždycky chtěl tento text dělat, ale práva na hry jsou drahá, tak se jal přepisovat. Vycházelo se z libreta amerického muzikálu, z dramaturgie Grigori Gorina i z původní Alejchemovy knížky. Tyto tři texty jsou základem textu, který inscenujeme.

Byl problém převést muzikálový zdroj na činohru?

Nebyl to problém. Gorin už je činohra a my jsme k tomu tak přistupovali od začátku. Dohodli jsme se, že to nebudeme dělat vůbec muzikálově, ale jako čistou činohru. Spíš jsme si vzali nějaké motivy. Například dohazovačka Jente je z muzikálu, protože Gorin má dohazovače, který je i v původní knize.

Odkud jste vzali hudbu?

To jsou židovské písničky. Oslovil jsem kamaráda, hudebního dramaturga mosteckého divadla, jestli by nám s tím nepomohl. Původně měl hudbu skládat, ale nestíhal. Já už jsem na něj tlačil, že už tu hudbu fakt potřebuju. On jel potom jednou do Prahy, šel metrem a ve výprodeji byla nějaká židovská céděčka. Tak čtyři koupil a z toho se sestříhala muzika.

Máte herecky velmi disponovaný soubor. Viděli jste v tomto představení nějaké začátečníky?

S Klapým poprvé hrála Pavla Umhřová v roli Cajtl, ale ta má zkušenosti s hraním. Měli jsme vypůjčené herce z Litoměřic, ale ti už s Klapým dělali Amadea, takže víceméně každý už nějakou zkušenost má. Ať už přišel z jiného souboru, z dramaťáku či po delší pauze.

Ve vaší hře jsou tři roviny: rodinná - generační, společensko-politická a rovina víry. Chtěli jste nějakou z nich akcentovat nejvíce?

Nechtěli. Když jsme zkoušeli, vylézalo

chvíli to, chvíli to. Když vznikl závěrečný tvar, říkal jsem souboru, že bych chtěl, aby to bylo představení o mnoha podobách lásky. Lásky člověka k člověku, rodičů k dítěti, o lásce k víře, k vlasti, k městu. U amatérského divadla koneckonců i o lásce k divadlu, k tomu převést to na jeviště. Myslím, že jako v roce 1900, kdy se to tak nějak odehrává, vždycky je nějaká revolta mladé generace k té starší. Je jedno, jak se to zobrazuje. Tohle je revolta mladých lidí vůči generaci svých rodičů. V přeneseném slova smyslu by se to dalo navázat na kteroukoli dobu; vždycky mladí revoltovali proti tradicím a tomu, co bylo dáno dobou, jejich rodiči. A ti rodiče, když byli mladí, určitě také revoltovali proti svým rodičům. To jde generacemi.

Co říkáte té aktualizaci, která vám vznikla...

...náhodou. To jsem si uvědomil na přehlídce v Děčíně, jak tam najednou začíná znít, že se to v Kyjevě mele. O to větší sílu to asi trošku má.

Petra Jirásková

INSCENACE TAKŘKA KOŠER

Román spisovatele Šoloma Alejchema Tovje vdává dcery (česky vyšel v roce 1958), proslavil především známý americký muzikál Šumař na střeše (Stein, Bock, Harnick), který měl premiéru v polovině 60. let v New Yorku a de facto proletěl celým divadelním světem. Nevyhnul se ani řadě českých profesionálních scén, na kterých je pravidelně uváděn i v současnosti.

Autorem divadelního scénáře, který nese název Všechno není košer a který uvádí Rádobydivadlo Klapý, je Ladislav Valeš. Úspěch, ať už muzikálové či činoherní verze Alejchemovy prózy, závisí především na faktu, disponuje-li daný divadelní soubor vhodným hereckým představitelem ústřední postavy Tovjeho. Je nutné říci, že Ladislav Valeš splňuje takřka ideálně tyto předpoklady. Zvládá bezpečně jak dramatické, tak lyrické, ale i výsostně komediální polohy, které složitě strukturovaná hlavní postava vyžaduje.

Dokáže být ironický, laskavý až dojemný. Zvláště zdařilé jsou jeho osobní promluvy s Bohem, ve kterých dochází od počáteční alibistické ironické nadsázky (Já jsem to rozhodl, ale odpovědnost neseš Ty.) až k hořkým pochybám o boží existenci. Přes rány osudu, které ho provázejí, je jeho víra v sílu života až záviděníhodná. Došlo zde ke vzácnému propojení a souznění hercovy osobnosti a dramatické postavy. Samozřejmě by jeho výkon byl poloviční, pokud by mu výrazným způsobem nesekundovali i ostatní: zejména Dana Cendrová jako jeho žena Golda, Eva Andělová v roli dohazovačky Jente, Pavla Umhřohová jako Cajtl, Lenka Svobodová jako Chava či Lukáš Burda jako Motl anebo Jonáš Filip coby Percik a další.

Inscenace (režie Jiří Kraus) vyznívá nejpůsobivěji jako organický celek především ve své první polovině, kdy se daří přesně budovat režijně i herecky řada situací, které nesou inteligentní humor a nechybí jim lidský rozměr (např. nedorozumění v okamžiku, kdy řezník Lajzr žádá Tovjeho o ruku Cajtl; situace, kdy Tovje vysvětluje Goldě, proč si má vzít Cajtl Motla aj.). Po přestávce už inscenace takto kompaktně nepůsobí. Příčinou je to, že některé situace vyznívají nahodile v mizanscéně (oznámení strážmistra, že Židé musejí opustit Anatěvku) nebo jim chybí působivý jevištní obraz (smrt Goldy) či herecký projev (především ve výrazu) nenese přesný význam (např. nezamýšlená rezignace židovské obce v závěrečné scéně).

Je však nutno zdůraznit, že samotnému závěru inscenace neschází žádoucí dojemnost a apelativnost (siluety – stíny odcházejících obyvatel jako memento).

Inscenaci by, podle našeho názoru, také prospěla ještě větší individualizace jednotlivých Tovjeho dcer, neboť jejich značně rozdílné životní dráhy, které jsou na jevišti prezentovány, významným způsobem ovlivňují a obohacují ústřední linii příběhu.

Přes všechno řečené se Rádobydivadlu Klapý - spolu s funkční a esteticky zdařilou výpravou, nevtřavou a přitom atmosféru umocňující hudební složkou bez zbytečně sentimentálních akcentů - podařilo v poslední den první části volyňské přehlídky jevištně sdělit silný příběh s nadčasovým humánním posláním.

Milan Schejbal

Bylo to pěkné. Mám možnost srovnávat s pražským divadlem, kde hráli Šumaře na střeše. Je těžké to srovnávat, protože Šumař na střeše je doplněný ještě hudební složkou a písničkami. Ale dnešní představení se mi líbilo.

Eliška, Malenice

Asi bych to shrnul jako židovská anekdota se vším, co k tomu patří. Trošku tragická, trošku rozvleklá a trošku úsměvná.

Radek, Praha

Moc hezké, příjemné. Líbilo se mi to. Místy mi trochu – je po ránu – klesala pozornost, ale bylo to vždycky jenom chvilkové. Je to těžké téma a zvládli ho s grácií.

Lucie, Praha

Mně se to moc líbilo, mělo to příběh, a to mám hodně ráda. Strašně se mi líbil Láďa Valeš, myslím, že to je jeho životní role. Jak jsem byla šťastná, že se jim to povedlo, ukápla mi i slzička.

Helena, Libice nad Cidlinou

Moc se mi to líbilo. Neznám předlohu, neviděl jsem ani muzikál, takže to pro mě byl úplně nový zážitek. A moc hezký.

Zdeněk, Příbram

Byl jsem spokojený, hlavní představitel byl naprosto famózní. Vadila mi rumunská hudba, která mi k tomu nepasovala. Výprava byla nádherná. Přišlo mi, že herci měli trošku volnost v projevu, myslím, že se úplně nedrželi scénáře a bylo to občas poznat.

Lukáš, Brno

Emočně jsem byl poměrně dost pohnut, mám tu předlohu hrozně rád. Jen mi chyběla ta muzika, ale i bez ní je to nádherný příběh. Chviléma jsem měl pocit, že k původnímu textu něco přidávali, ale dohromady to na mě fungovalo.

Honza, Praha

Václav Havel: Audience

CHTĚLI JSME ZKUSIT, ZDA BY AUDIENCI NEBYLO MOŽNÉ DĚLAT JINAK

Rozhovor s režisérem Oskarem Bábekem

Myslíte, že i v současné době může Havel dramatik něco divákům říci?
Nevíme a snažíme se to naší inscenací vlastně nějak zjistit. Z teoretického hlediska bych řekl, že určitě. Tím, jak to zkusíme na vlastní kůži, ztrácíme od objektivního pohledu na hru odstup a zabředáváme do dané problematiky.

Jaké jsou reakce diváků?

Jsou odlišné od toho, co jsme čekali. Audience je vlastně přece komedie a my ji tak vždycky i brali. Zkoušeli jsme ji s tím, že to v našem podání úplně komedie nebude, ale přeci jenom jsme čekali, že se diváci budou víc bavit v tom smyslu, že se budou smát a podobně. Nyní zjišťujeme, že to buď není taková legrace anebo to prostě neumíme.

Nejste specialisté na Havla?

Audience je naše první představení od Havla. Máme tu hru rádi a chtěli jsme zkusit, zda by ji nebylo možné dělat i jinak, než se běžně inscenuje.

A další plány?

Právě zítra máme premiéru A. N.

Ostrovského Bouře. Jinak toho máme spoustu. Jsme obrovská společnost a já ani nemám přehled kdo, co všechno dělá. S herci, co hrají Audience, jsme však zvažovali, že bychom se pustili do nějakého dalšího Havlova dramatu. Ještě to však musíme zvážit.

Honza Švácha

POSUN DO NIKAM

Nakolik je nebo není Havlova „Audience“ nezbytně svázána se svou inscenační tradicí? To je otázka, kterou vyvolala stejnojmenná inscenace souboru OLD-STARS Praha.

Soubor svůj počín nazývá „dekonstrukcí“, a tu realizuje prostřednictvím aktualizace do současnosti.

Sládek se z primitivního ignoranta mění v úředníka managerského typu, který v úvodu hry sám představuje kancelář na neurčitou výlechovou místnost. Jelikož však není konkretizováno, kdo je v dnešním světě tento „nový“ Sládek, kdo je „nový“ Vaněk zbavený disidentství, a hlavně kdo dnes jsou „oni“ - ti, kteří se chodí na nás vyptávat, rozhodují o lidských osudech a kterým se podává hlášení, stává se z dekonstrukce navíc nová konstrukce, která jen velmi obecným způsobem naznačuje téma manipulace. Problém v této konstrukci vzniká s motivacemi postav, jelikož není jasné, co jim vůbec hrozí, a co tím pádem v jejich jednání je nezbytnost a co vlastní vůle.

Posun do současnosti tedy sice skutečně boří tradici výkladu této hry, ale nový výklad za něj nenabízí. Lze zde sice spekulovat o výkladu, ve kterém by se Vaněk stal jakýmsi „Everymanem“ ve věčně paranoidním kafkovském světě, v němž loutkovodiči pouze mění podobu - ale tuto tezi (byla-li vůbec záměrem inscenátorů??), se tentokrát hereckým provedením ozřejmit nepodařilo.

Na otázku, nakolik je nebo není Havlova „Audience“ nepostradatelně nutně spojena s dobou svého vzniku a svou inscenační tradicí, asi jednoznačná odpověď neexistuje, inscenace souboru OLDSTARS tentokrát svým provedením spíše potvrdila její nezbytnost. Nabízí se tedy další otázka - a to jestli vůbec má smysl snažit se o překonávání osvědčených inscenačních tradic ať už této nebo jakékoliv jiné hry. A zde je myslím odpověď jasná. Ano, má to smysl a pražskému souboru určitě patří dík za to, že se o to pokusili. Divadlo není o opakování zaběhlých šablon, ale o hledání nových cest a jejich hledači zaslouží respekt za své hledání i přes to, že logicky sem tam narazí na uličku, která se zdá být slepá.

Kateřina Baranowska

Nerozumím tomu, proč chlapci zvolili právě takovéto pojetí.

Jirka, Most

Překvapilo mě, že ti kluci dnes dělají Havla, chápala jsem, že se hrál po revoluci. A teď mě překvapilo, že je to vlastně dobré a aktuální.

Eva, Rakovník

Viděla jsem to jinde a mám pocit, že tam na konci chyběl jeden výstup. A mám pocit, že u postavy sládka ten text nabízí něco jiného, než aby byl v sáčku. Moc se mi nelíbila jeho stylizace.

Pavla, Louny

Mně se to docela líbilo.

Honza, Volyně

Ten obrácený princip mi naprosto nefungoval. Divím se, jak se sem ta inscenace dostala. Myslím, že jakékoli představení na krajské přehlídce, kde jsme byli my, bylo daleko lepší. Nevím, co tahle záležitost vůbec dělá na národní přehlídce.

Jan, Klášterec nad Ohří

Tleskám souboru za odvalu zkusit se na notoricky známou Audienci podívat jinak. Vlastně mě nikdy nenapadlo, že by se právě tento text, který je tak navázaný na svou dobu, dal nějak posunout k dnešku nebo zmodernizovat. A po překonání prvního šoku, s přimhouřením očí nad některými nelogičnostmi a přes trochu slabší výkon sládka mi to nakonec vlastně docela fungovalo.

David, Praha

...dokončení ze strany 1

problémy, především s provozem amatérského typu. Pokud se bavíme o klasickém muzikálu, je to žánr, který v devadesáti procentech potřebuje nějaké velké gesto, na které leckdy amatéři nemají finančně nebo organizačně. U muzikálu je ten problém, že funguje až od jisté úrovně řemesla. Zatímco činohru, i když je řemeslně polovičatá, ale má v sobě zápal, jsem schopen tolerovat, u muzikálu je perfektně zvládnuté řemeslo předpoklad. Dle mých zkušeností jsou diváci schopni prohrášky proti řemeslným standardům u muzikálu tolerovat mnohem méně než v činohře. To je pro amatéry velmi těžká záležitost a nedivím se, že se do hudebních inscenací příliš nehrnou.

Věnujete se ještě jiné činnosti než dramaturgické?

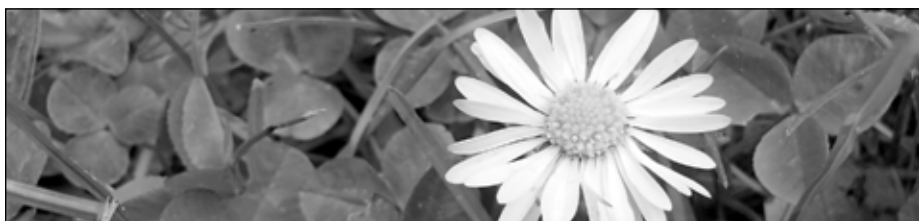
Učím na JAMU muzikálové herectví. Tedy ne že bych přímo dával hodiny herectví, funguji spíše jako dramaturgický konzultant a poradce. Za týden mají moji studenti absolventská představení a další ročník si zatím brát nebudu. Ačkoli bych se rád na JAMU jednou vrátil, cítím teď jakousi únavu a nejsem si jist, jestli bych byl schopen nadcházejícímu ročníku předat něco srovnatelně zajímavého jako tomuhle. A občas překládám.

Překládáte? A co?

Opravdu moc mě to baví. Vždy říkám, že překládám z několika jazyků, které neovládám. Ani jeden jazyk neumím úplně perfektně a žádný jsem nestudoval, právě proto překládám jenom pro divadlo. U těchto překladů je rozhodující spíše znalost jazyka, do kterého je dílo překládáno. Člověk musí hlavně umět česky a vědět, co divadlo v češtině snese. Znalost jazyka, ze kterého je překládáno, je až na druhém místě. Samozřejmě bych nemohl překládat třeba Shakespeara, ale na frašku a na muzikál si troufnu.

Edita Schejbalová

NETOLIKO DIVADLEM ŽIVA JE PŘEHLÍDKA

PROGRAM

Čtvrtek 15. května 2014

19.00 (NN) Divadlo Stodola Jířkovic
/ režie: Ondřej Buchta

Ondřej Buchta: Nemrtvá nevěsta

21.15 (NN) Divadlo Ptkno Veverská Bítýška
/ režie: Vít Jakubec

Petr Kolečko: Zakázané uvolnění

23.00 Diskuse (*Nemrtvá nevěsta, Zakázané uvolnění*)

Pátek 16. května 2014

10.00 (NN) DS Dialog Brno / režie:
Jan Říha

Frigyes Karinthy / Jan Říha: Bílý králík

12.30 Diskuse (*Bílý králík*)

14.00 (Kino) Divadlo Ojebad Praha /
režie: Oskar Hulec

**V. V. Jerofejev, O. Linhart, O. Hulec:
Praha - Hronov zpáteční**

16.30 Diskuse (*Praha - Hronov zpáteční*)

18.00 a 21.00 (NN) Divadlo SoLiTEater
Praha / režie: Libor Ulovec

John Patrick Shanley: Pochyby

18.00 a 21.00 (Sokolovna) TRIARIUS
Česká Třebová / režie: Josef Jan
Kopecký

Jan Procházka: Kočár do Vídně

23.00 Diskuse (*Pochyby*)

Zpravodaj XXIII. celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Píknik Volyně 2014.
Redakce: Petra Jirásková, Edita Schejbalová, Kateřina Chalupníková - Horácková, Honza Švácha, David Slížek. Vydává Volyňská kultura. Náklad 100 výtisků.